

in Poljakov. Baš ko je šlo za te moje teze, sta prisostvovala zborovanju tudi zastopnika ministrstva Kamiera in Heinz. Prigovora ni bilo, pač pa me je jedrnato podprl govornik Čehov, prof. Fr. Dlouhý iz Brna.

Na dnevnem redu so bile moje teze dne 9. aprila (v ponedeljek), a temelj njih ugodni usodi sem položil en dan prej — takrat, ko je šlo prvič za obča načela o bodoči naobrazbi učiteljstva.

V debati je bilo vprašanje, ali naj se v bodoče gojenci ob petletni dobi naobraževanja sprejemajo s 14. ali s 15. letom. In vstal je dvorni svetnik Kummer in v daljšem govoru branil 14. leto, oziraje se pač pri tem posebno na gospodarske in gmotne razmere. Slučajno sem za njim dobil brž jaz besedo in sem govoril nekako tako-le: »Ti vzroki so vsi uvaževanja vredni; realistični so in oportunistični; vpraša se pa, je li smo mi (zborovalci) poklicani zavzemati tako realistično in oportunistično stališče; nam je treba naglasiti tu najvišji ideal izobrazbe, ki nam je pred očmi; zakaj takih, ki ga bodo zvajali na manje in ga v realističnem smislu popravljali, takih bo dovolj.« S tem je bila situacija izpremenjena in prodrl je nazor, ki gre za čim višjo naobrazbo učiteljstva.

Prišel sem naiven na Dunaj in niti takrat, ko sem to govoril, nisem slutil, da stojimo na vročih tleh, kjer se prikrito borita dve mogočni struji. Razložili so mi to pozneje domačini Dunajčani. Temperamentno je za dviganje učiteljske naobrazbe govoril voditelj nemškega »Lehrerbunda« Keßler in stvarno odločno novi graški deželni šolski nadzornik Tumlriz.

O splošni naobrazbi so se torej v poročilo za ministrstvo sprejele te-le teze:

1.) Dosedanja naobrazba učiteljstva ne zadošča.

2.) V okviru sedanjega zakona ni mogoča potrebna reforma.

3.) Doba naobrazbe bodi pet let; razširitev naj se izvrši navzgor, ne s kakim podstavkom (pripravljalnim tečajem) od spodaj.

4.) Materinščina naj pride do polne veljave ne le kot učni predmet, ampak tudi kot učni jezik (v smislu mojih tez).

Zadnjega dela zborovanja se žal, nisem mogel več udeležiti.

Hudo mi je bilo brž od početka zborovanja. Pozdravljali so in dajali izjave delegati nemški in češki, a jaz nisem bil delegat in nisem imel nikakega pooblastila — šel sem bil na Dunaj na svojo roko, takorekoč, neposvečen — no, organizacija naših krogov se je izvršila prav zadnje dni.

Dr. Fr. Iľešič.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca mal. travna 1906 K 67.413.69.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

K poglavju o učiteljici.

Živahna epoha vstaja med nami, gospod urednik! Vse, kar leze in gre, disputira in piše. Človek ne sme izustiti niti najskromnejšega, najsubjektivnejšega mnenja, ne da bi mu kdo zakričal za hrbtom: V novine daj, vrag te dal! Zakaj pa ne pišeš?

Ker sem vselej in povsod za napredek, ne bi ni zdaj rada zaostala za duhom časa, pa evo me s peresom v roki!

Na višku mode je sedaj »poglavje o učiteljici«. Ali obrano je že do kosti; zato ne vem, kje naj se ga lotim.

Sedam torej k pisanju brez smotra in dispozicije. Edini namen mi je, da se ovekovečim tudi jaz v epohalni enakopravnostni vojski. —

Ali se vam je sanjalo lani osorej, da se boste morali za leto dan bojevati z učiteljico z uma svetlim mečem? — Meni tudi ne! Tako lepo komodno smo sedele ob tem času na večer v sobi, pletenje v roki, modni list pred seboj, ter smo v tihi blaženosti motrile modele za poletno toaleta. Tudi letos bi nam bilo tako, da ni prišlo med nami do tistega nesrečnega konflikta. (V čem pravzaprav bistvuje tisti konflikt, še danes ne umejem do dobra. Ali to Vam povem sub rosa na uho, ker bi se v javnosti silno kompromitirala s tako nevednostjo).

Okolo Božiča nekako je menda treščilo in pozneje je bilo v »Slov. Gospodinji« črno na belem. Bojna parola pa se je glasila nekako tako-le: Zdaj pravite, da ste z nami, ampak pred desetimi leti niste bili z nami; zato dovolite, da dvomimo o vašem prijateljstvu.

Skoro nato se je odzval tovariš z Goriškega. — Kaj ste pa storile zunaj šole? — nam je zabrusil čisto nekavalirsko. Popadla me je jeza, da bi bila pograbila burklje, prav kot tisti polslepi gospodar, ki mu je bil šaljivec povedal resnico. — Dolgo je vrelo po meni, dokler me ni potolažila prefrigana tovarišica. — Kaj se pa ešofiraš? — je rekla flegmatsko — saj mu lahko zamašiš usta! Vprašaj ga, vprašaj, zakaj smo plačane: ali za delo v šoli, ali za delo zunaj šole?

Ta ideja je bila izvrsten medikament. Mahoma so se pomirili živci. Še tisti večer bi bila sedla in napisala odgovor goriškemu kolegi; ali prišlo mi je na misel, da pravzaprav ne vem, kako je s honorarjem. In ker sem se morala finančnemu ministru na čast že treji dan zaporedoma postiti ob kavi in močniku, sem namesto odgovora napisala črtico za neki drugi list, ki mi pošlje honorar z obratno pošto.

E, vidite, me ženske smo egoistke! — Jaz tebi blago, ti meni denar; lepo iz roke v roko. Zastonj ne delamo nič. — To bodi obenem kratki suplementarni odgovor dotičnemu goriškemu dopisniku. — Naučile smo deco abc in enkrateno, pa mirna Bosna! Potem pa modni list na mizo in pletenje v roke. Kaj nam mar, katera politična stranka muzicira v deželnem zboru, s kom se prepira Sternberg in kje si preganjajo dolgčas evropski diplomatje!

Da ne sodelujemo pri pevskih in bralnih društvih, da ne ustanavljamo ženskih društev! Čemu? Vsaka fara ima Marijino družbo. Da je učiteljica lahko ne samo vnet član, ampak celo zgledna predsednica dotične družbe, o tem bi se bil gospod kolega že tudi lahko prepričal.

Da ne sodelujemo na političnem polju! Kako da ne? Kaj pa to, če molimo v šoli z otroki za srečen izid volitev? —

In zakaj ne zahajamo k zborovanju stanovskih društev? To je pojasnila Slavica, in le plagiram njene ideje, rekoč:

Povabite nas (?), prihajajte, kavalirji, po nas, spremljajte nas k zborovanju in od zborovanja! Za svojo osebo bi postavila še to-le: Zabavajte se z nami o novomodnih klobukih, o najnovejših malomestnih škandalčkih, pa makar i v božjem imenu o neizogibni potrebnosti formuliranih stavkov. Vmes nam slobodno delajte poklone, da smo:

Zale kot rožica,
srca pobožnega itd. ...

Končala bi, pa sem se spomnila, da se mora dandanes vsak pošten duševni proizvod končati s koristnim naukom. Prišla sem v zadrego. Nerada sprejemam nauke, deliti pa jih celo ne znam. Ne vem, kako bi bilo, da mi ni prišla zopet koleginja na pomoč.

Pozdravi mi kolegice! — mi je rekla in vprašaj jih, ali bodo še dolgo donkižotarile z mlino na veter. Doba bi bila, da se končno vendar lotijo dela s prave strani. Pravijo, da učitelji ničesar ne store za nas, a kadar pridejo volitve v okrajni zastop, v stanovska društva, volijo izključno le moške kolege. Še na misel jim ne pride, da imamo tudi učiteljice poleg pasivne tudi aktivno volilno pravico.

Sklicujete se na emancipacijo, a same ste preverjene, da mora ženska vselej in povsod šepati deset korakov za možem, povsod nesposobna, da bi hodila z njim v korak v mišljenju in dejanju; da je samo slab odsev nedosežnega veličanstva.

Da, zdaj je tako, kolikortoliko. 'Ali naša naloga je, da to popravimo. Ne morda zato, ker ne moremo prenašati, da je moški popolnejši od nas, ampak zato, ker naša inferiornost ovira naše skupno življenje in delovanje z moškim ter kali naju obeh srečo in sposobnost za delo.

Jana.

Učiteljicam.

Čitala sem, da se bo razgovarjalo učiteljstvo kranjskega okraja o kandidatih v okrajni zastop. Ta notica me je opozorila, da ne smem dalje odlašati s svojim pozivom. Vrhutega me je pripravila k temu tudi nekoliko Slavica s svojo skromno ponižnostjo.

Predlaga namreč, naj bi se volilo v okr. učit. društvih učitelja za predsednika, učiteljico pa za podpredsednico. Ne vem, zakaj bi ne smelo biti obratno. Poznam okraj, čigar društvo bi delovalo agilneje, da mu predseduje učiteljica. Naposled je stvar popolnoma umevna, zakaj gg. učitelji večinoma tudi časa nimajo, da bi se bavili s tem. Ali morda misli Slavica, da je med nami absolutno nemogoče dobiti za to potrebne učiteljice? Po njenem mnenju smo tudi prenežne za tak posel. —

Nimam namena kritizirati Slavico, mimogrede omenjam le, da mi njena razprava ni po volji. Hotela sem le opozoriti kolegince na letošnje volitve v okr. zastop.

Živimo v dobi, ko se potezamo za popolno enakopravnost z moškimi. Socialni demokratje — Bog jim daj zdravje! — v Bubljinu pri Bologni so kandidirali učiteljico Beatrico Lacchi za državni zbor, a me do zdaj še nismo pokazale toliko zaupanja v same sebe, da bi bile poslale učiteljico v okrajni zastop.

Zato opozarjam s tem kolegince, naj delujejo na to, da pride z letošnjo volitvijo gotovo v vsakem okraju tudi učiteljica v zastop. Marsikatera krivica se nam odvrne s tem. Baš mi je v mislih poseben slučaj.

V nekem okraju so bili predlagani za kurz, (ki se je imel vršiti meseca januarja v Ljubljani) sami učitelji. Kako po drugih krajih, ne vem. Meni se zdi to krivica. G. učitelji imajo itak priliko, udeleževati se risarskih, kletarskih, kmetijskih (teh se udeležujejo na Nemškem tudi že učiteljice in sicer z dobrim uspehom) in drugih kurzov, česar me nimamo. Zato ne vem, kako pridejo do tega privilegija, da so vsi kurzi samo zanje?

Ako bo zastopana učiteljica povsod, potem se kolikortoliko tudi onemogočijo razpori glede manjših in večjih plač itd. Zato ne delajmo nikakršne razlike med moškimi in med nami! Proč z poudarjanjem naše degenerirane narave! Čemu jo vleče Slavica na dan? Kavalirjev ne potrebujemo ampak samo kolegov, ki nam priznavajo enakopravnost.

Take pa dobimo gotovo pri vseh naprednih učiteljih. —
Notburga.

Iz slovanskih pedagoških časnikov.

Priobčuje —b—.

V.

Refleksi dobe.

(Po »Poslu« iz Budče.)

Stara Avstrija se bori danes s krizo, ki jo imajo drugi kulturni narodi že za seboj. Nenadoma — zakaj kdo bi bil mislil, da predloži ministrski predsednik Gautsch načrt za splošno volilno pravico — odpira ta stara država oči za potrebo narodov; kakor bi se zbudila iz težkega spanja, se je vzravnala in se zavzema za stvar, ki jo je še nedavno obsojala njena policija.

Stari pridevek o državi nemožnosti si hoče ohraniti Avstrija tudi za bodoče dni. Zastopniki polovice države danes obravnavajo vprašanje popolnejšega zastopstva narodov v zakonodajalnih zborih.

Naj se ta zadeva konča v državnem zboru kakorkoli hoče, gotovo je, da je ideja splošne volilne pravice samo vprašanje časa; pride, če bi še tako grmela zlahta in hijerarhija.

Misel je dozorela in pade z drevesa, nihče je ne zadrži več. Kaj pomeni?

Pomeni, da ljudski duh, zaničevan v sužnosti, pridobiva veljave, njega razum in volja sta našla pot k svojemu razvoju in uveljavljanju v družbi.

Bistvo človeka počiva v družbi, avtoriteta poedincev ne more ostati nad družbo veljaven zakon v življenju.

Čim močnejša prihaja družba, tembolj mora propadati avtoriteta in njeni subjektivni izdelki — dogme.

Zato bo v novi družbi manj vere, ki vodi k slabosti, zato pa več samozvesti in zaupanja v moč družbe.

Tako pozabljena individualiteta, tako preganjana s kletvami, najde v novi družbi novo pot.

Veljava človeka bo rasla, človek se ne bo začeljal šele pri plemstvu.

Za principe demokratizma in individualizma je imelo češko učiteljstvo vselej razuma.

Dospelo je do njih, kakor hitro se je čutilo prosteje od cerkvene odvisnosti.

Za Rar so živeli in delovali prvi češki domoljubni svečeniki, za to deluje danes učiteljstvo. Prevzelo je njih nalogo in napreduje v nji po duhu dobe in napredka.

Ko se povečajo prava naroda po splošni volilni pravici, doseže tudi učitelj veljavnejše stališče v družbi.